

Türkiye’de Göç Yönetişimi Ve Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Ekonomik Ve Sosyal Etkileri

Dođu Safa ARIK¹

ÖZET

Suriye’deki sivil halk, Suriye rejiminin sert tutumu ve 2011 yılından bu yana ülkelerinde yaşanan iç karışıklık nedeniyle, ülkelerini terk etmek zorunda kalmış ve komşu ülkelere sığınmışlardır. Suriyeli mültecilerin sığındıkları ülkelerin başında da Türkiye gelmektedir. Türkiye, ülkelerini terk etmek zorunda kalan bu Suriyelilere kapılarını sonuna kadar açmıştır. Türkiye’deki Suriyeli mültecilerin sayısı Mayıs 2019 tarihi itibarıyla 3.606.208’dir. Bu mültecilerin bir kısmı barınma merkezlerine yerleştirilmiş ve eğitim, sağlık, barınma gibi hizmetlerden ücretsiz olarak faydalanmalarına izin verilmiştir. Yaşanan bu büyük kitlesel göçün Türkiye’ye bir takım etkileri olmuştur. Bu makalede, 2013 yılı sonrasında yenilenen göç yönetişimi hakkında bilgiler verilmiş ve Suriyeli mültecilerin Mayıs 2019 tarihli güncel sayıları ve hukuksal durumu açıklanmıştır. Ayrıca bu mültecilerin Türkiye’ye ekonomik, eğitim, sağlık, güvenlik alanındaki etkileri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç Yönetişimi, Suriyeli Mülteciler, Geçici Koruma Statüsü

Migration Governance and the Impacts of Syrian Refugees on the Turkish Economy and Social Life

ABSTRACT

The civilian population in Syria has had to leave their country and has taken refuge in neighboring countries due to the harsh attitude of the Syrian regime and internal turmoil in their countries since 2011. Turkey is one of these countries where Syrian refugees have taken refuge at most. Turkey has been tolerant of Syrians who left their country and allowed them to enter the country. The number of Syrian refugees has been reported as 3,606,208 in May 2019 in Turkey. Some of these refugees were placed in shelter centers and allowed free access to services such as education, health, and housing. This mass migration has various effects on Turkey. In this article, some information has been given about renewed migration governance after 2013, the legal status of the Syrian refugees and their numbers in May. In addition, the impacts of these refugees to Turkey in the field of economic, education, health, security have been discussed.

Keywords: Migration Governance, Syrian Refugees, Temporary Protection Status

1. Giriş

2010 yılının sonlarına doğru “Arap Baharı” olarak adlandırılan ayaklanmalar ortaya çıkmıştır. Bu ayaklanmalar ilk olarak Tunus’ta başlamış ve giderek Ortadoğu’ya yayılmıştır (Çoltu ve Öztürk, 2018). Bu ayaklanmalar 2011 yılında Suriye’ye sıçramış ve bu da ülke de iç savaşın başlamasına neden olmuştur (Ağır ve Sezik, 2015). Bu olaylar neticesinde can güvenlikleri tehdit altında olan Suriyeliler çeşitli ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Bu ülkelerin başında da Türkiye gelmektedir. Suriyeli mülteciler Türkiye’ye ilk olarak 29 Nisan 2011 tarihinde gelmiştir. Gelen bu Suriyelilere geçici koruma statüsü verilmiş ve hiçbir Suriyeli geri gönderilmemiştir (Çoltu ve Öztürk, 2018).

Bu çalışmada Suriyeli mültecilerle ilgili üç farklı konu ele alınmıştır.

¹ Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, dogusafa09@gmail.com

Birinci bölümde, Türkiye'nin, Suriyeli mültecilerden sonra göç ile ilgili yaptığı yeni çalışmalar ve oluşan göç yönetişimi hakkında bilgiler verilmiştir. Bu bağlamda 2013 yılında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle (Kara ve Kara, 2016) birlikte 81 ilin tamamında kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü başta olmak üzere, Göç Kurulu, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu ve STK'lar incelenmiştir.

İkinci bölümde, Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin güncel sayılarıyla ilgili bilgiler verilmektedir. Suriyeli göçmenlerin Türkiye'de 2011-2019 yılları arasındaki geçici koruma kapsamında ki sayıları, bu Suriyelilerin illere göre dağılımı, barınma merkezlerine göre dağılımı ve ayrıca ülkelere göre dağılımı da tablo ve grafiklerle incelenmiştir. Ayrıca bu bölümde Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki hukuki durumları hakkında bilgiler de verilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise Suriyeli mültecilerin Türkiye üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Bu kapsamda eğitim, sağlık, ekonomi, güvenlik konularında Suriyelilere yönelik Türkiye'nin politikaları ve Suriyeli mültecilerin bu konularda Türkiye'ye olan etkileri incelenmiştir.

2. Türkiye'de Göç Yönetişimi

Türkiye'de göç yönetişiminin gelişimi iki dönemde incelenebilir. Bunlar, 2013 yılı öncesi ve 2013 yılında çıkan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu sonrası dönemdir (Kara ve Kara, 2016). Kara ve Kara'nın (2016), çalışmasında belirttiği gibi göç yönetişiminin kurumsal yapılanması da yeni dönem 2013 yılında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun kabul edilmesiyle başlamıştır. Hazırlanması on yıl sürmüş olan bu yeni kanun 4 Nisan 2013 yılında TBMM tarafından kabul edilmiş ve "6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" (YUKK) ismiyle 11 Nisan 2013 tarihinde resmi gazetede yayınlanmıştır (Sağiroğlu, 2016: 54). Dış göçle ilgili kuruluşların yasal temelini oluşturan bu yeni Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu göçmenlerin ve mültecilerin haklarını sağlam bir yasal zemine yerleştirerek teminat altına almıştır. Böylece göçmenlerin ve mültecilerin hakları uluslararası standartlara uygun hale getirilmiştir (Elma, 2016). Bu yeni kanunla birlikte Türkiye'de göç yönetimi yapılanmasında merkezi yönetim ve taşra uzantılarının ağırlıkta olduğunu bir yapı görülmektedir (Aslan ve Demirhan, 2015). Bu yeni yapının ayaklarında devlet kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları (STK'lar) önemli yer tutmaktadır (Kahraman ve Tanıyıcı, 2018).

2.1. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ülkemizde göç yönetimi açısından en önemli ve yeni aktörlerden biridir ve faaliyetlerini İçişleri Bakanlığına bağlı olarak yürütür (Sağiroğlu, 2016: 58). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ülke çapında 81 İl Göç İdaresi Müdürlüğü ve 148 İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü şeklinde taşra teşkilatlanmasına sahiptir. Bu taşra teşkilatlarında geri gönderme merkezleri, kabul ve barınma merkezleri ve insan ticareti sığınma evleri bulunmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatları dışında ayrıca Merkez ve Yurtdışı Teşkilatlarına da sahiptir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, 2013). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019) resmi sitesinde belirtilen Genel Müdürlük Merkez Teşkilatında yer alan hizmet birimleri şunlardır:

- Yabancılar Dairesi Başkanlığı
- Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı
- İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı

- Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı
- Uyum ve İletişim Dairesi Başkanlığı
- Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı
- Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı
- Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı
- Hukuk Müşavirliği
- Personel Dairesi Başkanlığı
- Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
- Eğitim Dairesi Başkanlığı
- Düzensiz Göçle Mücadele Dairesi Başkanlığı

Bu teşkilatlar içinde yer alan Uyum ve İletişim Daire Başkanlığı Yeni göç yönetimi anlayışının maddi göstergelerinden biridir (Elma, 2016).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2018 Faaliyet Raporunda (2019) bildirildiği üzere Genel Müdürlük Yurt dışı Teşkilatı büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirleri ve konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinden oluşmaktadır. Göç müşavirlerinin görevleri şunlardır:

- Görevli oldukları ülkelerdeki kurum ve kuruluşlarla Genel Müdürlük arasında göç alanına ilişkin işbirliği ve koordinasyonu sağlamak,
- Genel Müdürlüğün görev alanına giren konulardaki gelişmeleri izlemek ve Genel Müdürlüğe iletmek, o buldukları ülkeyle, ülkemiz arasında göç alanındaki mevzuatın uygulanmasını takip etmek,
- Düzensiz göçle konu olan yabancıların sınır dışı edileceği veya gönüllü geri dönüşlerinin sağlanacağı ülkelerde bu faaliyetleri kolaylaştırmak amacıyla gerekli temas ve bağlantıları kurmak,
- Menşe ülke bilgilerine ilişkin işlemleri yürütmek,
- Genel Müdürlük tarafından insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin olarak verilecek görevleri yapmak, o Görevli oldukları ülkelerle müştereken yürütülecek göç ve insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin proje tekliflerini önermek, hazırlamak ve yürütülen projeleri takip etmek.

Göç ataşelerinin görevleri ise şunlardır:

- Konsolosluklara yapılacak vize ve ikamet izni başvurularını almak ve sonuçlandırmak,
- Başvurularla ilgili bilgi ve belge toplamak, eksik bilgi ve belgeleri yabancından talep etmek, gerektiğinde ilgiliyle mülakatlar yaparak değerlendirmek ve bunları kayıt altına almak,
- Konsolosluklarca karara bağlanabilecek vize başvurularını doğrudan, ikamet izni başvuruları ile Genel Müdürlüğün kararını gerektiren diğer vize başvurularını ise Genel Müdürlüğün kararını aldıktan sonra konsolosluk onayına sunmak,
- Türkiye'den sınır dışı edilecek veya gönüllü geri dönecek yabancıların, gidecekleri ülkedeki iş ve işlemlerinde yardımcı olmak, görev yaptıkları ülkede göç konuları ile ilgili gelişmeleri takip etmek ve yıllık raporlar hazırlamak, göç alanına ilişkin konsolosluk tarafından verilen diğer görevleri yürütmek, Genel Müdürlükçe verilecek diğer görevleri yürütmek.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2018 Faaliyet Raporunda (2019) belirtildiği üzere 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde (m.159) yer alan Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün görevleri görev ve yetkileri şu şekildedir:

- a) Göç alanına ilişkin, mevzuatın ve idari kapasitenin geliştirilmesi konularında çalışmalar yürütmek ve Cumhurbaşkanınca belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasını izlemek ve koordine etmek,
- b) Göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- c) 19.9.2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanununda Bakanlığa verilen görevleri yürütmek,
- d) İnsan ticareti mağdurlarının korunmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- e) Türkiye'de bulunan vatansız kişileri tespit etmek ve bu kişilerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- f) Uyum süreçlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- g) Geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- h) Düzensiz göçle mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, tedbirler geliştirmek, alınan tedbirlerin uygulanmasını takip etmek,
- i) Kamu kurum ve kuruluşlarının göç alanına yönelik faaliyetlerinin programlanmasına ve projelendirilmesine yardımcı olmak, proje tekliflerini değerlendirmek ve onaylamak, yürütülen çalışma ve projeleri izlemek, bu çalışma ve projelerin uluslararası standartlara uygun şekilde yürütülmesine destek vermek,
- j) Mevzuatla verilen diğer görevleri yürütmek

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019) resmi sitesinde belirtildiği üzere Genel Müdürlüğün 2019 yılı bütçesi 2.307.541.000 TL olarak belirlenmiştir. Bu ödenek personel giderleri, sosyal güvenlik kurumuna devlet primi giderleri, mal ve hizmet alım giderleri, sermaye giderleri, cari transferler için kullanılmıştır. Bütçenin içinden, 1.578.755.000 TL ile en çok pay cari transferler için, en az pay ise 47.018.000 TL ile sermaye giderleri için ayrılmıştır. Bunların dışında personel giderleri için 470.772.000 TL, sosyal güvenlik kurumuna devlet primi giderleri için 92.709.000 TL, mal ve hizmet alım giderleri için 118.287.000 TL kullanılmıştır.

2.2. Göç Kurulu

2013 yılında kurulan Göç Politikaları Kurulu, 6458 sayılı Kanunun Göç Politikaları Kurulu başlıklı 105 inci maddesinin, 703 sayılı KHK ile mülga edilmesinin ardından 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 1 inci maddesiyle Göç Kurulu adıyla yeniden yapılandırılmıştır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2018 Faaliyet Raporu, 2019). Kurulun görevleri 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 522. maddesinin 1. fıkrasının h bendinde Türkiye'nin yabancılarla ilgili göç stratejilerini belirlemek, koordinasyonunu ve uygulanmasını takip etmek olarak belirtilmiştir. Ayrıca ilgili madde de İçişleri Bakanının çağrısıyla toplanan kurulun, İçişleri Bakanlığınca belirlenecek bakanlık ve kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluştuğu belirtilmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2018 Faaliyet Raporu, 2019). Türkiye'nin göç politika ve stratejilerini belirlemek, uygulamasını takip etmek, bu alanda program belgeleri ve uygulama belgelerini hazırlamak, kitlesel akımlar olması halinde uygulanacak yol ve yöntemleri belirlemek, insani amaçlarla Türkiye'ye toplu halde kabul

edilen yabancıların ülkeye giriş ve ülkede kalış usullerini belirlemek yabancılar verilecek uzun dönemli ikamet izinlerine ilişkin şartları tespit etmek ve göç alanında faaliyet yürüten uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak kurulun görevleridir (Aslan ve Demirhan, 2015).

2.3. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

Türkiye’de 1999 Ağustos depreminden sonra doğal afet ve acil durum yönetimi konusunda ülke çapında hizmet sunmak için kurulan AFAD, 2011 yılından sonra Suriye’deki iç savaşla birlikte Türkiye’ye gelen sığınmacıların kamplarının yönetimini üstlendi (Elma, 2016). Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye giriş yapmaya başlamalarından itibaren AFAD, Hükümet tarafından sorumlu kurum olarak seçilmiştir (Kahraman ve Tanıyıcı, 2018). Kampların yönetimi ve sığınmacıların beslenme, sağlık, güvenlik, eğitim, ibadet, tercümanlık, iletişim gibi hizmetlerini ve çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) göç yönetiminde önemli bir aktör haline gelmiştir (Kahraman ve Tanıyıcı, 2018; Sağiroğlu, 2016: 63). Suriyeli sığınmacıların ilk geldiği günden 2017 yılına kadar 80.742 Suriyeli çocuk AFAD barınma merkezlerinde eğitime başlamıştır. Bunun yanı sıra 225 bin Suriyeli yabancı dil, bilgisayar okuryazarlığı, halı dokuma gibi çeşitli eğitim kurslarına katılıp sertifika almıştır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2017).

2.4. Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu

Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu Türkiye’de Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile oluşturulmuş bir kurumdur (Elma, 2016). 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesininin 164 üncü maddesinde düzenlemesiyle Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu komisyon bünyesinde Genel Müdürlük temsilcisi, Dışişleri Bakanlığında görevlendirilen bir temsilci, Adalet Bakanlığında görevlendirilen bir temsilci ve bir de göç uzmanını barındırır. Bu kişilerin yanı sıra Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği temsilcisi gözlemci olarak komisyona çağırılabilir. Başkanlığı Genel Müdürlük temsilcisinin yaptığı komisyonda, başkan ve göç uzmanı iki yıl, diğer üyeler ise en az 1 yıl asil ve yedek olmak üzere seçilir. Komisyon üyeleri görevleri boyunca başka bir görev ile görevlendirilemezler (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2018 Faaliyet Raporu, 2019).

Kurulun görevleri idari gözetim kararları ve kabul edilemez başvurularla ilgili kararlar ile hızlandırılmış değerlendirme sonucu verilen kararlar haricindeki uluslararası sığınma başvuruları için verilen kararlara yapılan itirazı değerlendirmek ve hüküm vermektir. Bir başka görevi ise uluslararası korumanın iptali ya da sona ermesine dair yapılan itirazları değerlendirmek ve karara bağlamaktır (Aslan ve Demirhan, 2015).

2.5. Sivil Toplum Kuruluşları

STK’lar devletten ayrı bir yapı olan ve kar amacı gütmeyen, doğrudan kendilerine çıkar sağlamayan bir amaç etrafında örgütlenmiş bireylerden oluşmaktadırlar. 1990 yılından sonra Türkiye’nin karşılaştığı yoğun göçlerden dolayı sığınmacı ve mültecilerle ilgili kimi ulusal ve yabancı gönüllü kuruluşlar etkili şekilde faaliyetler yapmaya başlamışlardır (Kalaycı, 2016: 9). Suriyeli mültecilerin sayısının 3 milyonu geçmesiyle birlikte sağlanan yardım ve hizmetlerin yetersiz kalmasından dolayı ulusal, yerel, uluslararası ve Suriyeli sivil toplum kuruluşları mültecilere yardım etmeye çalışmaktadır. 2016 yılında Türkiye’ de 42’si ulusal, 14’ü uluslararası olmak üzere toplam 56 STK bulunmaktaydı (Türk, 2016). Ayrıca BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve Türk Hükümeti’nin Sığınmacı ve mültecileri korumak gayesiyle beraber çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşları da bulunmaktadır (Kalaycı, 2016: 11). Sığınmacılara ve mültecilere yönelik çalışmalar yapan ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarından bazıları şunlardır (Kalaycı, 2016: 9):

1. Helsinki Yurttaşlar Derneği (HYD)

2. Uluslararası Af Örgütü (UAÖ)
3. İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH)
4. Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı (IBC)
5. Türkiye Kızılay Derneği
6. Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD)
7. İnsan Hakları ve Mazlumlar için Dayanışma Derneği (MAZLUMDER)
8. Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) 9. Mültecilerle Dayanışma Derneği (Mülteci-Der)

Sivil toplum kuruluşlarının sığınmacılara yönelik faaliyet alanlarından bazıları şunlardır (Kalaycı, 2016: 9-16);

- Hukuki Yardım
- Ekonomik ve Sosyal Yardım
- Eğitim - Öğretim Yardımı
- Barınma Yardımı
- Sağlık Yardımı

3. Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler

Bu bölümde, Suriyelilerin Türkiye'deki hukuki statüleri hakkında bazı bilgiler ve 09 Mayıs 2019 tarihi itibarıyla güncel olarak sayıları verilmektedir.

3.1. Suriyeli Mültecilerin Türkiye'deki Hukuki Durumları

Suriyelilerle ilgili tanımlama için karşımıza çıkacak ilk kaynak BM'nin öncülüğünde Türkiye'nin imzaladığı Cenevre Sözleşmesidir (Gülyaşar, 2017).

Türkiye'de kayıtlı olan Suriyelilere 2011 yılında İçişleri Bakanlığınca geçici koruma statüsü verilmiştir (Ağır ve Sezik, 2015). Geçici koruma, büyük gruplar halinde olan göç durumları karşısında kullanılan uluslararası korumanın bir sınıfıdır (Sağiroğlu, 2016: 57). Türk hukukunda göçmenlerin durumuyla ilgili genel hükümler içeren yasal düzenlemeler 2013 yılında çıkarılan 6458 Sayılı "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" ile başlamıştır (Ağır ve Sezik, 2015). 2013'de kabul edilen bu kanun ile sığınmacı ve mülteciler alanı tekrardan düzenlenmiştir (Aktan, Özcan ve Pak, 2018). Ayrıca ilgili kanunun 91. Maddesine dayanarak hazırlanan "Geçici Koruma Yönetmeliği" sayesinde bu konuda ki eksiklikler giderilmiştir (Ağır ve Sezik, 2015). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu "mülteci", "şartlı mülteci" ve "ikincil koruma" olarak üçe ayrılan uluslararası korumaya "geçici koruma" kavramını eklemiştir (Aktan, Özcan ve Pak, 2018).

Sığınmacılar veya mülteciler kendi ülkelerinde etnik kimlikleri, dinleri veya görüşleri nedeniyle öldürülme korkusu yaşayarak ülkesinden ayrılanlardır. Bu ayrılık sonrası sığındıkları ülkelerin iç hukukuna göre sığınmacı veya mülteci olarak tanımlanırlar (Özdemir, 2017). Türkiye imzaladığı Cenevre Sözleşmesinde mülteciler için "Avrupa'dan gelenler" tanımını koyduğu için Türkiye'deki Suriyelilere mülteci demek doğru olmaz (Gülyaşar, 2017). Şartlı mülteci kavramı ise mülteci tanımının aksine "Avrupa ülkeleri dışında" yaşanan olaylardan dolayı ülkelerini terkeden kişiye denmektedir. Bu şartlı mülteci statüsünde olan Suriyelilere üçüncü bir ülkeye yerleşene kadar Türkiye'de kalmalarına izin verilmiştir (Aktan, Özcan ve Pak, 2018).

3.2. Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Sayıları

Tablo 1 te görüldüğü üzere Suriyeli sığınmacıların %64.1'i Türkiye'de bulunmaktadır. Bu oranı %16.7 ile Lübnan ve daha sonra %11.7 ile Ürdün takip etmektedir. Suriyeli mültecilerin göç ettiği diğer ülkeler ise Irak, Mısır ve Kuzey Afrika ülkeleridir.

Tablo 1. UNHRC Verilerine Göre Suriyeli Sığınmacıların Ükelere Göre Dağılımı

Ülke Adı	Veri Tarihi	Suriyeli Nüfusu
Türkiye	2 Mayıs 2019	3,603,088 (%64.1)
Lübnan	30 Nisan 2019	938,531 (%16.7)
Ürdün	9 Nisan 2019	660,393 (%11.7)
Irak	30 Nisan 2019	253,371 (%4.5)
Mısır	31 Mart 2019	132,281 (%2.4)
Diğer (Kuzey Afrika)	30 Kasım 2018	35,713 (%0.6)

Kaynak: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

Nisan 2011'den 05.05.2019 kadar gelen süreçte, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı sayısının yıllara göre dağılımı aşağıda Grafik 1'de gösterilmektedir. Bu grafiğe göre Türkiye'de kayıt altında ki Suriyeli sığınmacıların sayısı 09.05.19 tarihi itibarıyla 3.606.208'dir. Tablo 2'ye göre ise bunlardan 130 bin 881' i geçici barınma merkezlerinde kalırken, 3.475.327 kişi ise geçici barınma merkezlerinin dışında kalmaktadır. Yine grafik 1'e görüldüğü üzere kamplarda yaşayan Suriyeli sayısı 2018'in başından bu yana **97 bin 370 kişi** azalmıştır. Buradan anlaşılacağı üzere 2011 yılından 2018 yılına kadar sürekli artan Suriyeli sığınmacıların sayısı ilk defa 2019 yılında azalma göstermiştir.

Grafik 1. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler
Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma

Tablo 2. Geçici Barınma Merkezleri İçinde Ve Dışında Kalan Suriyeliler

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma

Tablo 3: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı

İL	GBM ADI	GBM MEVCUT	TOPLAM MEVCUT
ŞANLIURFA (3)	Ceylanpınar	16.424	32.845
	Harran	9.611	
	Suruç	15.530	
ADANA (1)	Sarıçam	27.067	26.922
KİLİS (2)	Öncüpınar	4.225	14.723
	Elbeyli	10.478	
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	13.629	13.567
HATAY (3)	Altınözü	7.883	16.539
	Yayladağı	4.343	
	Apaydın	4.395	
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	14.097	14.044
MALATYA (1)	Beydağı	8.740	8.623
GAZİANTEP (1)	Nizip 2	3.656	3.618
Toplam		130.881	
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA			3.475.327

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma

Yukarıda verilen Tablo 3'te belirtilenlere göre 09.05.2019 tarihi itibarıyla Türkiye'de 8 ilde toplam 13 barınma merkezi vardır. Bu barınma merkezleri: Gaziantep, Hatay, Osmaniye,

Malatya, Osmaniye, Kahramanmaraş, Kilis, Adana ve Şanlıurfa'da bulunmaktadır. Bu barınma merkezlerinden en fazla Suriyeli sığınmacı bulunduran il ise 32.845 kişi ile Şanlıurfa'dır.

Tablo 4. Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

Ülkemizde Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Dağılımı 09.05.2019 (Alfabetik)									
İl Sıra	İller	Kayıt Edilen	Nüfus	İl Nüfusu İle Karşılaştırma Yüzdesi	İl Sıra	İller	Kayıt Edilen	Nüfus	İl Nüfusu İle Karşılaştırma Yüzdesi
	Toplam	3.606.208	82.003.882	%4,40		Toplam	3.606.208	82.003.882	%4,40
1	Adana	236.695	2.220.125	%10,66	42	Kahramanmaraş	87.045	1.144.851	%7,60
2	Adıyaman	24.391	624.513	%3,91	43	Karabük	813	248.014	%0,33
3	Afyon	6.643	725.568	%0,92	44	Karaman	771	251.913	%0,31
4	Ağrı	1.033	539.657	%0,19	45	Kars	174	288.878	%0,06
5	Aksaray	2.903	412.172	%0,70	46	Kastamonu	1.714	383.373	%0,45
6	Amasya	688	337.508	%0,20	47	Kayseri	77.746	1.389.680	%5,59
7	Ankara	91.312	5.503.985		48	Kırkkale	1.506	286.602	%0,53
8	Antalya	1.709	2.426.356	%0,07	49	Kırklareli	2.723	360.860	%0,75
9	Ardahan	135	98.907	%0,14	50	Kırşehir	1.347	241.868	%0,56
10	Artvin	35	174.010	%0,02	51	Kilis	114.814	142.541	%80,55
11	Aydın	7.708	1.097.746	%0,70	52	Kocaeli	56.786	1.906.391	%2,98
12	Balıkesir	4.426	1.226.575	%0,36	53	Konya	106.426	2.205.609	%4,83
13	Bartın	134	198.999	%0,07	54	Kütahya	807	577.941	%0,14
14	Batman	22.309	599.103	%3,72	55	Malatya	29.708	797.036	%3,73
15	Bayburt	25	82.274	%0,03	56	Manisa	13.790	1.429.643	%0,96
16	Bilecik	598	223.448	%0,27	57	Mardin	87.079	829.195	%10,50
17	Bingöl	967	281.205	%0,34	58	Mersin	201.689	1.814.468	%11,12
18	Bitlis	958	349.396	%0,27	59	Muğla	14.534	967.487	%1,50
19	Bolu	2.417	311.810	%0,78	60	Muş	1.400	407.992	%0,34
20	Burdur	8.379	269.926	%3,10	61	Nevşehir	9.566	298.339	%3,21
21	Bursa	170.264	2.994.521	%5,69	62	Niğde	4.496	364.707	%1,23
22	Çanakkale	5.707	540.662	%1,06	63	Ordu	667	771.932	%0,09
23	Çankırı	551	216.362	%0,25	64	Osmaniye	48.573	534.415	%9,09
24	Çorum	2.582	536.483	%0,48	65	Rize	919	348.608	%0,26
25	Denizli	12.370	1.027.782	%1,20	66	Sakarya	15.922	1.010.700	%1,58
26	Diyarbakır	33.514	1.732.396	%1,93	67	Samsun	5.703	1.335.716	%0,43
27	Düzce	1.749	387.844	%0,45	68	Siirt	4.029	331.670	%1,21
28	Edirne	953	411.528	%0,23	69	Sinop	128	219.733	%0,06
29	Elazığ	13.581	595.638	%2,28	70	Sivas	3.988	646.608	%0,62
30	Erzincan	106	236.034	%0,04	71	Şanlıurfa	442.783	2.035.809	%21,75
31	Erzurum	1.124	767.848	%0,15	72	Şırnak	15.007	524.190	%2,86
32	Eskişehir	4.613	871.187	%0,53	73	Tekirdağ	13.931	1.029.927	%1,35
33	Gaziantep	432.856	2.028.563	%21,34	74	Tokat	1.016	612.646	%0,17
34	Giresun	149	453.912	%0,03	75	Trabzon	3.136	807.903	%0,39
35	Gümüşhane	96	162.748	%0,06	76	Tunceli	61	88.198	%0,07
36	Hakkari	5.335	286.470	%1,86	77	Uşak	2.310	367.514	%0,63
37	Hatay	427.508	1.609.856	%26,56	78	Van	2.138	1.123.784	%0,19
38	Iğdır	92	197.456	%0,05	79	Yalova	3.705	262.234	%1,41
39	Isparta	6.632	441.412	%1,50	80	Yozgat	4.291	424.981	%1,01
40	İstanbul	546.326	15.067.724	%3,63	81	Zonguldak	570	599.698	%0,10
41	İzmir	142.824	4.320.519	%3,31					

Kaynak: Göç İşleri Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma

Yukarıda verilen Tablo 4'e göre, Türkiye'nin toplam nüfusu ise 82.003.882'dir. Buradan yola çıkarsak Suriyeli sığınmacıların Türkiye'nin toplam nüfusuna oranı yaklaşık %4,40'tır. Ayrıca Türkiye'nin 81 ilinde de Suriyeli sığınmacılar bulunmaktadır. Bu illerden en çok Suriyeli sığınmacı barındıranlar sırasıyla İstanbul, Şanlıurfa ve Gaziantep, en az ise Artvin ve Bayburt'tadır.

4. Suriyelilerin Türkiye'ye Sosyal Ve Ekonomik Etkileri

Suriyeli mültecilerin Türkiye'de kalma eğilimleri gün geçtikçe artmaktadır (Özdemir, 2017). Suriyelilerin Türkiye'de kalma süresi uzadıkça sorunlar giderek farklılaşmaktadır (Ağır ve Sezik, 2015). Suriyeli mültecilerin gelişi Türkiye'yi etkilemiş aynı zamanda Türkiye'deki kamu politikalarını değiştirmiştir. Mültecilerin Türkiye'ye eğitim, sağlık, güvenlik, ekonomi, toplumsal bütünleşme gibi birtakım etkileri olduğu açıktır (Çoltu ve Öztürk, 2018).

4.1. Ekonomi

Ekonomi, Suriyeli sığınmacılar ve Türkiye arasındaki ilişkileri etkileyen en kilit noktadır (Çoltu ve Öztürk, 2018). Türk ekonomisine Suriyeli sığınmacıların genel etkilerine baktığımızda hem risklerin hem fırsatların olduğu bir durum görülmektedir (Özdemir, 2017). Suriyeli sığınmacılardan bazıları Türkiye'ye geldikten sonra ülke de yeni şirketler kurmaya başlamıştır ve açtıkları bu şirketlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Merkezi ABD'de bulunan sivil toplum örgütü Building Markets ve faaliyetlerine Gaziantep'te devam eden Suriye Ekonomik Forumu 2017 yılında Türkiye'deki Suriyelilere ait işletmelere yönelik bir rapor hazırlamıştır. Bu rapora göre resmi ve gayri resmi olarak Suriyeli sığınmacılar 10 binden fazla şirket kurmuşlardır. Ayrıca aynı raporda Suriyelilerin Türkiye'ye 2011-2017 yılları arasında yaklaşık 334 milyon dolarlık yatırım yaptığı belirtilmektedir. Fakat yine de sığınmacıların gelmesiyle birlikte yaşanan nüfus artışına dayalı olarak enflasyonun ve kiralardan artması yerel halk içinde rahatsızlık yaratmıştır (Özcan ve Taş, 2018). Kiracıların aksine, bu durumda kira gelirleri artan konut sahipleri Suriyelilerin varlığından olumlu yönde etkilenmişlerdir (Demir, 2015: 17). Bunların yanı sıra sığınmacıların Türkiye'ye gelmesiyle birlikte talep sayısındaki artıştan dolayı temel gıda maddelerinin fiyatlarında yükselme görülmüştür. Bundan dolayı Gaziantep ve Kilis gibi illerin enflasyon oranı Türkiye'nin enflasyon ortalamasından fazla çıkmıştır (Gündoğar, Orhan, 2015: 17). Suriyeli sığınmacıların birlikte yaşanan pazarda ki bu artış, üreticileri memnun etmiştir (Özcan ve Taş, 2018). Mültecilerin Türkiye'ye gelirirken getirdikleri paraları piyasaya sürmesi de yerel halk tarafından olumlu karşılanmıştır. Fakat daha sonra getirdikleri bu nakit paranın bitmesi ve alım güçlerinin azalması pazardaki bu olumlu havayının aksi yöne döndürmesine neden olmuştur (Özdemir, 2017). Yerel halkın en çok şikâyetçi olduğu konulardan bir diğeri ise işgücüdür (Gündoğar, Orhan, 2015: 17). Suriyeli sığınmacıların sigortasız ve yerli işçilere göre daha düşük ücretlerle çalışmayı kabul etmelerinden dolayı işverenler, Suriyeli işçileri çalıştırmayı daha karlı bulmaktadır. Bu nedenle birçok Türk vatandaşı işini kaybetmiştir (Demir, 2015: 18).

Devletin Suriyeli sığınmacılara yaptığı büyük harcamalar ise halkın sığınmacılara yönelik yapılan politikalara olumsuz bakmasına neden olan diğer önemli etkidir (Demir, 2015: 16). Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ifadelerine göre ülkemizde yaşayan sığınmacılara 2019 Eylül'e kadar geçen sürede toplam 40 milyar dolar harcama yapılmıştır (Kamu Bülteni, 2019). Ayrıca Türkiye ile AB arasında 18 Mart 2016'da imzalanan "Türkiye-AB Mutabakatı" neticesinde AB, Türkiye'deki mültecilere yönelik Mali Yardım Programı (FRIT) oluşturmuştur. Programın toplam bütçesi 6 milyar avrodur (Erdoğan, 2019). Bu 6 milyar avronun 2.35 milyar avroluk kısmı ödenmiş, 3.5 milyar avro sözleşmeye bağlanmış ve 5.6

milyar avro tahsis edilmiştir (AB Türkiye Delegasyonu Resmi Sitesi, 2019). Doç. Dr. Oğuzhan Ömer Demir'in Transatlantik Eğilimler 2013 araştırmasından aktardığına göre, ekonomik krizden etkilenen halkın %64'ü göçü bir sorun olarak görmekte iken, ekonomik krizden etkilenmeyenlerde bu sayı %47'ye düşmektedir (Demir, 2015: 16).

Suriyeli sığınmacıların Türk ekonomisine diğer etkileri ise sınır kaçakçılığının artmasıyla bölge ekonomisini olumsuz yönde etkilenmesi ve istikrarsızlık nedeniyle Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle olan ticaret hacminin azalmasıdır (Özdemir, 2017). Azalmada ki en önemli nedenlerden biri Ortadoğu ve körfez ülkelere yapılan ticarete Suriye üzerinden nakliye sorunlarıdır. 2010 yılında Suriye ile ticaret hacmi 2 milyar 297 milyon dolar iken 2012 yılının ilk 8 ayın da bu ticaret hacmi 400 milyon dolara kadar düşmüştür (Çoltu ve Öztürk, 2018).

4.2. Sağlık

Suriyeli mültecilerin sağlık hizmetlerine erişim hakkının koruma altına alındığı kanun, genelge ve yönetmeliklerden bazıları kronolojik sırasıyla şunlardır (Ay, 2015) ;

- AFAD Yönetmeliği (Nisan 2011)
- AFAD Genelgesi 2013/8
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
- Geçici Koruma Yönetmeliği
- Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar AFAD-Sağlık Bakanlığı Protokolü
- Göçmen Sağlığı Merkezleri/Birimlerine Dair Yönerge
- Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Genelge: 2015/8

Suriyeli sığınmacıların sağlık hizmetlerine erişiminde Türkiye ciddi olanaklar sağlamıştır. İki milyondan fazla Suriyeli sığınmacı geniş sağlık sigortasından istifade etmektedir (Ay, 2015). Türkiye krizin başlangıcından 2014 yılına kadar 500 bin' in üzerinde Suriyeli sığınmacıyı kamplardan hastanelere sevk etmiştir. Aynı dönemde ameliyat edilen Suriyeli sığınmacı hasta sayısı ise 200 bini geçmiştir. Ayrıca Sınır illerindeki hastanelerde Türkiye'deki sığınmacıların yanı sıra Suriye'de yaşayan, çatışmalardan dolayı yaralanmış kişiler de tedavi edilmektedir (Gündoğar, Orhan, 2015; 7). Suriyelilere devlet hastanelerinde verilen hizmetlerin %30 ile %40' ı arası sınır illerinde verilmektedir (Gündoğar, Orhan, 2015; 9).

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91. maddesine dayanarak hazırlanan Geçici Koruma yönetmeliği gereğince kayıt dışı yabancılar, bulaşıcı ve salgın hastalıklardan korunma hizmetleri ve acil sağlık hizmetleri dışında sağlık hizmetlerinden faydalanamazlar (Ay, 2015). Fakat teşhis ve tedavi amacıyla acil bir durum gerektiğinde Suriyeli bir hastanın kayıtlı olup olmamasına bakılmaksızın sağlık hizmeti sunulmaktadır (Aktan, Özcan ve Pak, 2018). Eğer geçici kimlik belgesi olmayan hastanın acil sağlık hizmetinden yararlanmasını gerektiren bir durumu yoksa hasta Göç İdaresi İl Müdürlüğü vasıtasıyla kaydının yapılması için gönderilir (Özel Hastaneler Ve Sağlık Kuruluşları Derneği, 2015). Bunun yanı sıra geçici koruma kimlik belgeleri olan Suriyeliler sağlık kuruluşlarına doğrudan başvurabildikleri gibi telefon aracılığıyla Sağlık Bakanlığı MHRS Çağrı Merkezi'ni arayarak da randevu alabilmektedir (Aktan, Özcan ve Pak, 2018).

Kampların dışında kalan sığınmacılar genellikle yaşadıkları ekonomik sıkıntılar nedeniyle sağlıklı yerlerde kalabalık şekilde yaşamaktadır. (Türk, 2016).AFAD'IN 2013 raporunda belirtildiğine göre, kamplarda yaşayan Suriyeli mültecilerin sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı %60 iken, kamp dışında bu oran %80'e çıkmaktadır. Raporda bunun nedeni olarak kampların dışında sağlık kuruluşlarının daha fazla ve çeşitli olması gösterilmiştir. (Türk, 2016). Göçmen Sağlığı Merkezleri/Birimlerine Dair Yönergeye göre Göçmen Sağlığı merkezlerinde; birinci kademe teşhis, tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri, aşı ve diğer koruyucu sağlık hizmetleri ile üreme sağlığı hizmetleri sunulacaktır. Ayrıca yaş ve cinsiyet gruplarına yönelik izlem ve taramalar (gebe, lohusa, yeni doğan, bebek, çocuk ve benzeri) gibi sağlık hizmetleri ve sağlık bilgisi, anne sütü, sağlıklı beslenme gibi sağlık eğitimleri verilecektir (Ay, 2015).

Suriyeli sığınmacıların sağlık ile ilgili bir başka etkisi de toplum sağlığını olumsuz yönde etkilemesidir. Sığınmacılardan sonra Türkiye'de daha önce görülmemiş bazı hastalıklar ve artık aşıları dahi kullanılmayan çocuk felci sınır illerinde görülmeye başlamıştır. Bu nedenden dolayı buralarda 0-5 yaş arası bütün çocuklara çocuk felci aşısı yapılmıştır. Bu hatalıkların yanında kızamık ve şark çıbanı grubu hastalıkları tekrar görülmüştür. Suriyeli sığınmacıların en çok olduğu illerden olan Gaziantep'te 2013 yılında kızamık hastalığı en çok olan il olmuştur (Göç İdareleri Genel Müdürlüğü; Gündoğar ve Orhan, 2015; 20).

4.3. Eğitim

Göç hareketlerinde toplumun en kırılgan ve en yüksek risk altındaki grubu çocuklardan oluşmaktadır. Bu grubun eğitim hakkı, çocukların gelecek hakkı olarak devletlerin sağlaması gereken en önemli görevlerinden biridir (Aktan, Özcan ve Pak, 2018).

Eğitim, Türkiye'deki Suriyeliler açısından en önemli sorunlardan biridir (Kahraman ve Tanıyıcı, 2018).Sığınmacı çocuklar Türkiye Cumhuriyeti'nin yetkisi altında olduğu için, eğitim hakkına da sahip olduğu söylenebilir (Dönmez ve Kızıl, 2017). Türkiye ilk olarak 2013 yılında Suriyeli sığınmacılar için eğitim ile ilgili yasal düzenlemeler yapmaya başlamıştır. Bunda ki en önemli etkende Türkiye'nin artık Suriyeli sığınmacıların kalış süresinin uzayacağını kabullenmesidir. İlk yasal düzenleme Milli Eğitim Bakanlığı'nca 26 Nisan 2013 yılında çıkartılan "Ülkemizde Kamp Dışında Misafir Edilen Suriye Vatandaşlarına Yönelik Tedbirler" konulu genelgedir. Aynı yıl bu genelgenin kapsamı daha da genişletilerek "Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri" genelgesi çıkmıştır (Dönmez ve Kızıl, 2017). Bu genelgenin önemli olmasının nedeni eğitim faaliyetlerini standart hale getirmesi, kampların yanı sıra kamp dışını da kapsamı ve üniversite öğretimine de değinmesidir (Seydi, 2014). Bu iki genelgede de Suriyeli sığınmacılara devlet okullarında eğitim hakkı tanınmamıştır. Suriyeli öğrenciler için tek eğitim yeri olarak kamplardaki Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) ve diğer eğitim kurumları gösterilmiştir (Dönmez ve Kızıl, 2017). 2014 yılından itibaren Türkiye'deki Suriyeli çocukların okula gitmesi için yoğun çalışmalar yapılmaya başlatılmıştır (Aktan, Özcan ve Pak, 2018). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2014/21 sayılı Yabancılar Yönelik Eğitime ve Öğretim Hizmetleri Genelgesi Türkiye'ye pasaportsuz giriş yapan üniversite çağındaki Suriyelilerin yedi ildeki üniversitelerde "özel öğrenci" olarak yararlanabileceklerini belirtmektedir(Türk, 2016). Yine bu genelge de Suriyelilere devlet okullarında eğitim hakkı verilmiştir (Dönmez ve Kızıl, 2017). 2014-2015 eğitim döneminde 25 kampta yaşayan okul çağındaki Suriyeli çocukların yaklaşık olarak 325 bini kayıt yaptırmıştır. Bu rakam kamplarda ki çocukların %90'ına denk gelse de Türkiye'deki tüm Suriyeli sığınmacıların yalnızca %13'üne denk gelmektedir (Türk, 2016).

Suriyeli sığınmacıların çoğu, eğitim merkezlerine erişememe nedenleri olarak ekonomik durumlarını ve lisan sorunlarını göstermişlerdir. Bunların dışında ise bazı sığınmacılar çocuklarının, Türk çocuklarla uyum problemi yaşayacağını öne sürerek okullara göndermediklerini söylemiştir (Çoltu ve Öztürk, 2018). Ayrıca Sığınmacıların ana dilinin Türkiye’deki okullardaki eğitim dilinden farklı olması, Suriyeli sığınmacılar için bu sistemin yeni bir eğitim sistemi olması ve kendi ülkelerinde ki eğitim hedeflerinden daha farklı olması eğitim açısından birçok sorun yaratmaktadır (Dönmez ve Kızıl, 2017). Kayıt işlemini tamamlamış Suriyeli öğrencilerin oranı 2017 yılı sonunda %54,5 olmuştur. Bu nedenle Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) kapatılarak bütün öğrenciler devlet okullarına geçirilmiştir (Aktan, Özcan ve Pak, 2018). Bu okullarda eğitim gören Suriyeli sığınmacı çocuklar Türkçe eğitim gördükleri için topluma daha kolay adapte olma ve kaynaşabilme potansiyeline daha yakındırlar(Özcan ve Taş, 2018).

Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olarak 4 yıl sürmesi beklenen “Eğitim Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi” başlatılmıştır. Projenin fon desteği Avrupa Birliği tarafından karşılanmaktadır. Bu projeye yeni eğitim kurumları yapılarak eğitime erişimin artması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda: İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Konya, Kayseri, Osmaniye, Kahramanmaraş, Mersin, Hatay, Kilis illerinde 57 yeni eğitim kurumu açılacağı belirtilmiştir (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı, 2019).

4.4. Güvenlik

Suriyeli sığınmacılar yerel halkta bir takım endişeler yaratmıştır. Bunların başında da güvenlikle ilgili endişeler gelmektedir (Ağır ve Sezik, 2015). Zor şartlar altında yaşayan Suriyeli sığınmacılar suç ve şiddet ortamı oluşturmaktadır (Gündoğar, Orhan, 2015; 10). Güvenlik anlamında en riskli grubu yaşam koşulları kötü olan ve eğitim imkânlarından yoksun olan kayıt dışı Suriyeli mülteciler oluşturmaktadır (Çoltu ve Öztürk, 2018). Kamp dışında yaşayan sığınmacıların kenar mahallelerde bir arada yaşaması yerel halk ile olan uyum sürecini zorlaştırmaktadır. Bu da güvenlik sorunlarının oluşmasına neden olabilecek bir alt yapı oluşturmaktadır. (Gündoğar, Orhan, 2015; 19). Ayrıca kamp dışında yaşayan bazı sığınmacıların kayıtlarını suç işlediklerinde ceza almamak amacıyla bilerek yaptırmadıkları ortaya çıkmıştır (Çoltu ve Öztürk, 2018).

Türkiye’nin en uzun kara sınırı Suriye iledir. Bu bakımdan Suriye’de devlet otoritesinin tam olarak sağlanamaması nedeniyle terör örgütlerinin ve sınır kaçakçılarının faaliyetleri Türkiye’nin sınır güvenliğini tehdit etmektedir (Ağır ve Sezik, 2015). Türkiye bir yandan Suriyeli sığınmacılara karşı olabildiğince müsamahalı davranırken; diğer yandan da yasa dışı geçişlere ve sınır ihlallerine karşı “sıfır tolerans politikası” uygulamaktadır (Uzman, 2016). Türkiye-Suriye sınır hattında yaşanan kaçak girişler ve hatta mültecilerin yoğun olduğu dönemlerde mültecilerin arasına karışan DAESH, PKK, YPG/PYD terör örgütü unsurlarının sınırdan geçmesi halkı endişelendirmiştir (Özdemir, 2017). Bu dönemde terör örgütü unsurlarının sınırı geçmeye çalışmasının yanı sıra terör örgütlerinin en önemli gelir kaynaklarından olan uyuşturucular da sınırdan geçirilmeye çalışılmaktadır (Uzman, 2016).

5. Sonuç

2011 yılında başlayan Arap baharı Suriye’de krize sebep olmuş ve bu krizden dolayı Suriyeliler ülkelerinden kaçmak zorunda kalmıştır. Türkiye kaçan Suriyelilere kapılarını ardına kadar açmış ve büyük bir mülteci akınına uğramıştır. Bu kitlesel göçler nedeniyle Türkiye’de hukuksal olarak eksiklikler yaşanmıştır. Bu eksiklikleri gidermek adına 2013 yılında çıkan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanun

sayesinde göçmenlerin ve mültecilerin hakları yasal bir zemine yerleştirilmiştir. Bu yeni kanuna dayanarak içişleri bakanlığına bağlı olan “Göç İdaresi Genel Müdürlüğü” kurumu kurulmuştur. Bunun dışında Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu, Göç Kurulu, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’ da Suriyelilerden sorumlu tutulan diğer kurumlardır. Türkiye imzaladığı Cenevre sözleşmesinde mülteciler için Avrupa’dan gelenler tanımı yer aldığı için gelen Suriyelilere mülteci demek pek mümkün değildir. Bunun yerine Avrupa ülkeleri dışından gelenler olarak belirtilen şartlı mülteci kavramını kullanmak daha doğrudur.

Suriyeli sığınmacıların ülkelere göre dağılımını gösteren Tablo 1’e göre Suriyeliler %64,1 oranıyla en çok Türkiye’de yer almaktadırlar. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelileri gösteren Grafik 1’de belirtildiği üzere 2011-2019 yılları arasında ki süreçte Suriyeli sayılarında en büyük artış 2014 yılında gerçekleşmiştir. Yine aynı grafikte görüldüğü üzere Suriyeli sayısı 2019’un ilk beş ayında, ilk kez azalma göstermiştir.

Türkiye’ye gelen Suriyelilerin sayısının artmasıyla birlikte sağlık, eğitim, ekonomi, güvenlik gibi alanlarında olumlu ve olumsuz etkiler yaşanmaya başlanmıştır. Bunun sonucunda Türkiye bu alanlarda Suriyelilere yönelik yeni politikalar geliştirmiştir. Ekonomik etkilerine baktığımızda risklerin ve fırsatların bir arada olduğu bir tablo görmekteyiz. Gelen Suriyelilerin yeni şirketler kurması ve yatırımlar yapması, yanlarında getirdikleri nakit para ve eşyaları piyasa sürmeleri pazar açısından olumlu etkiler yaratmıştır. Yerleştikleri yerlerde kira fiyatlarında ve pazardaki artışta üretici ve ev sahipleri tarafından olumlu karşılansa da yerel halkı olumsuz etkilemiştir. Ayrıca Suriye’deki olaylar sonrasında Türkiye’nin Ortadoğu ülkeleriyle ticaret hacminin azalması ülke ekonomisine olumsuz etki etmiştir. Türkiye Suriyeliler için sağlık alanında birçok yeni kanun ve yönetmelikler çıkarmıştır. Ayrıca Suriyeli sığınmacıların gelmesiyle birlikte Türkiye’de daha önce hiç yaşanmamış hastalıklarda görülmeye başlamıştır. Türkiye 2014 yılında çıkardığı Yabancılara Yönelik Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Genelgesi ile Suriyeli çocuklara devlet okullarında eğitim hakkı vermiştir. Ayrıca Türkiye “Eğitim Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi” ile yeni eğitim kurumları açarak Suriyelilerin eğitime daha fazla kazandırılmasını amaçlamaktadır. Yerel halkta en çok endişe uyandıran konulardan biri de güvenlidir. Güvenlik konusunda ki bir diğer önemli etken ise terör örgütleriyle alakalıdır. Mültecilerin arasına karışarak sınırdan geçmeye çalışan terör örgütü mensupları halkı büyük oranda endişelendirmektedir.

Kaynakça

- AB Türkiye Delegasyonu Resmi Sitesi (2019, Temmuz). AB'nin Türkiye'deki Mülteciler İçin Mali Yardım Programı: Mültecilere Destek Olmak Üzere 6 Milyar Avronun 5.6 Milyar Avrosu Tahsis Edildi. 04 Şubat 2020 tarihinde <https://www.avrupa.info.tr/tr/pr/abnin-turkiyedeki-multeciler-icin-mali-yardim-programi-multecilere-destek-olmak-uzere-6-milyar> adresinden alınmıştır.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (2017, 08 Ağustos). Suriyeli Sığınmacılara Yapılan Yardımlar. 28 Nisan 2019 tarihinde https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2373/files/Suriyeli_Siginmacilara_Yapilan_Yardimlar+7.pdf adresinden alınmıştır.
- AĞIR, O.,ve SEZİK, M. (2015). Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 95-124.
- AKTAN, M. Ö., ÖZCAN, E., ve PAK, M. D. (2018). Sosyal Sürdürülebilirlik Bağlamında Türkiye'de Sığınmacı Ve Mülteci Sorunsalı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (56), 427-440.
- ASLAN, S.,ve DEMİRHAN, Y. (2015). Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi. *Bilim ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 23-62.
- AY, E. S. (2015). Suriyeli Mültecilerin Sağlık Hizmetlerine Erişimi. 19 Nisan 2019 tarihinde http://www.istanbul saglik.gov.tr/w/sb/saggel/belge/Av_Elif_Selen_AY.pdf adresinden alınmıştır.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (2009). Total Persons of Concern. 12 Mayıs 2019 tarihinde <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria> adresinden alınmıştır.
- ÇOLTU, S., ve ÖZTÜRK, S. (2018). Suriyeli Mültecilerin Türkiye Ekonomisine Etkileri. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (13), 188-198.
- DEMİR, O. (2015). Göç Politikaları, Toplumsal Kaygılar ve Suriyeli Mülteciler, Global Politika ve Strateji Yayını, Ankara.
- DÖNMEZ, C., ve KIZIL, Ö. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılara Sağlanan Eğitim Hizmetleri ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bağlamında Bazı Sorunların Değerlendirilmesi. *International Journal Of Education Technology and Scientific Researches*, 4, 207-239.
- ELMA, F. (2016). "Suriyeli Sığınmacı Krizi ve Türk Kamu Yönetimine Etkisi: Göç Yönetiminde Yeniden Yapılanma". Turkish Migration Conference, University of Vienna, Vienna, Austria
- ERDOĞAN, M. M. (2019). Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler. Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. 12 Şubat 2020 tarihinde <https://www.kas.de/documents/283907/7339115/T%C3%BCrkiye%27deki+Suriyeliler.pdf/acaf9d37-7035-f37c-4982-c4b18f9b9c8e?version=1.0&t=1571303334464> adresinden alınmıştır.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2013, Aralık). T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları. 10 Mayıs 2019 tarihinde <http://www.goc.gov.tr/files/dokuman19.pdf> adresinden alınmıştır.

- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019). Geçici Koruma. 05 Mayıs 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koru-ma_363_378_4713_icerik adresinden alınmıştır.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (T.Y.). Hizmet Birimleri. 05 Mayıs 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/icerik6/hizmet-birimleri_274_282_757_icerik adresinden alınmıştır.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019). 2018 Yılı Faaliyet Raporu. 02 Mayıs 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/files/files/2018%20Y%C3%84%C2%B1%C3%84%C2%B1%20Faaliyet%20Raporumuz%20v_4%201_3_2019.pdf adresinden alınmıştır.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019, Mayıs). Bütçe Bilgileri. 12 Mayıs 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/icerik/butce-bilgileri_12198_12203 adresinden alınmıştır.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019, Nisan). Göç Kurulu. 04 Mayıs 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/icerik/butce-bilgileri_12198_12203 adresinden alınmıştır.
- GÜLYAŞAR, M. (2017). Suriyeliler ve Vatandaşlık: Yerel Halk ve Suriyeli Sığınmacılar Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7 (13), 678-705.
- GÜNDOĞAR, S. S., ve ORHAN, O. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri. ORSAM Rapor No: 195, 20 Nisan 2019 tarihinde http://tesev.org.tr/wp-content/uploads/2015/11/Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf adresinden alınmıştır.
- KAHRAMAN, S., ve TANIYICI, Ş . (2018). Türkiye'de Suriyeli Sığınmacılar Örneğinde Çok Düzeyli Göç Yönetişimi. *TESAM Akademi*, 5 (1), 235-280.
- KALAYCI, S. (2016). Sığınmacıların Korunmasına Yönelik Türk Sivil Toplum Kuruluşları. İHH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi. 04 Mayıs 2019 tarihinde <https://insamer.com/wp-content/uploads/2014/03/siginmacilarin-korunm-y%C3%B6n-t%C3%BCrk-stk...pdf> adresinden alınmıştır.
- Kamu Bülteni (2019, Eylül). Cumhurbaşkanı Erdoğan: "Cumhurbaşkanı Erdoğan: "Suriyelilere 40 Milyar Dolar Harcadık". 29 Ocak 2020 tarihinde <https://www.kamubulteni.com/son-dakika/cumhurbaskani-erdogan-suriyelilere-40-milyar-dolar-harcadik-h14733.html> adresinden alınmıştır.
- KARA, C., ve KARA, M. (2016). Türkiye'de Göç Yönetişimi: Kurumsal Yapı Ve İşbirliği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10 (2), 1-25.
- ÖZDEMİR, E. (2017). Suriyeli Mülteciler Krizinin Türkiye'ye Etkileri. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1 (3), 114-140
- Özel Hastaneler Ve Sağlık Kuruluşları Derneği (2015). Geçici Koruma Sağlanan Suriyeliler. 16 Mayıs 2019 tarihinde http://ohsad.org/wp-content/uploads/2015/09/suriye_saglik_algoritma.pdf adresinden alınmıştır.
- SAĞIROĞLU, A. (2016). Türkiye'de Merkezi Göç Yönetimi. Alper, H., Duman, M., ESEN, A., (Editörler), Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler Ve Öneriler içinde (45-70). İstanbul: Aryan Basım.
- SEYDİ, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 267-305.

- TAŞ, H.,ve Özcan, S. (2018). Suriyeli Göçmen Sorunlarının, Sosyal Politikalar Bağlamında Analizi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 7 (17), 36-54.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı (2019, 07 Mart). Eğitim Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi. 21 Nisan 2019 tarihinde <https://iedb.meb.gov.tr/www/egitim-altyapisinin-guclendirilmesi-projesi/icerik/437> adresinden alınmıştır.
- TÜRK, G. D. (2016). Türkiye’de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 25, 145-157.
- UZMAN, N. (2016). Türkiye’nin Sınır Güvenliği Açısından Suriyeli Sığınmacılar Meselesi. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (15), 135-158.